

BS/156/2009

**ZADOWOLENIE Z PRACY
I MOBILNOŚĆ ZAWODOWA**

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
3 października 2008 roku

W jednym z ostatnich sondaży¹ poruszyliśmy kwestie związane z pracą zarobkową. Osoby aktywne zawodowo² zapytaliśmy, czy są zadowolone ze swojej pracy oraz jak ją oceniają, stosując m.in. takie kryteria, jak bezpieczeństwo zatrudnienia, możliwość rozwoju i samorealizacji, a także identyfikacji z tym, co się robi – poczucie, że ma to sens. Próbowaliśmy również określić poziom elastyczności i mobilności zawodowej.

OCENY I SATYSFAKCJA Z PRACY

Zdecydowana większość aktywnych zawodowo Polaków (78%) jest zadowolona ze swojej pracy. Pozostali albo źle ją oceniają (11%), albo wystawiają oceny wskazujące na stosunek ambiwalentny (11%). Odsetek osób zadowolonych ze swojej pracy wyraźnie wzrósł w 2006 roku i od tego czasu w zasadzie się nie zmienił.

Tabela 1

Czy, ogólnie rzecz biorąc, jest Pan(i) zadowolony(a) ze swojej pracy czy też nie?	Wskazania respondentów aktywnych zawodowo według terminów badań				
	XI 1994 (N=1075)	II 1997 (N=873)	XI 1998 (N=544)	XI 2006 (N=442)	X 2009 (N=505)
	w procentach				
Tak	61	61	64	77	78
Ani tak, ani nie	24	25	22	13	11
Nie	13	13	13	10	11
Trudno powiedzieć	2	1	1	0	0

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (233) przeprowadzono w dniach 1–6 października 2009 roku na liczącej 1096 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych Polaków.

² Grupa ta została wyłoniona na podstawie odpowiedzi na pytanie: Czy obecnie ma Pan(i) pracę zarobkową lub zajęcie przynoszące stały dochód? Twierdząco odpowiedziało 46% ankietowanych.

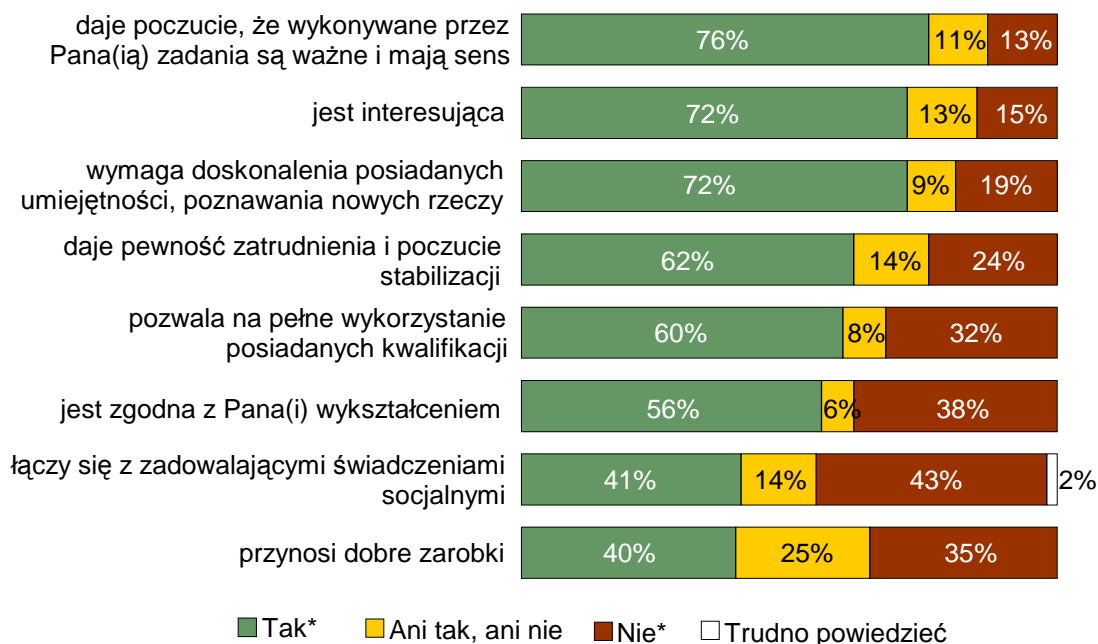
Wyraźnie częściej zadowoleni ze swojej pracy są badani w wieku 55-64 lata, osoby mające wyższe wykształcenie, żyjące w miastach średniej wielkości (20-100 tys. mieszkańców), będące w dobrej sytuacji materialnej. Wpływ cech społeczno-zawodowych na poziom zadowolenia z wykonywanej pracy omówimy w dalszej części opracowania.

Ankietowanym przedstawiliśmy kilka stwierdzeń prosząc, aby określili, czy stosują się one do ich pracy zawodowej. Zdecydowana większość twierdzi, że wykonywane przez nich zadania mają sens (76%), że praca wymaga podnoszenia kwalifikacji (72%) oraz jest interesująca (72%). Trzy piąte aktywnych zawodowo deklaruje, że ich praca daje pewność zatrudnienia i poczucie stabilizacji (62%), a także pozwala na pełne wykorzystanie własnych kwalifikacji (60%). Ponad połowa (56%) ocenia, że praca jest zgodna z ich wykształceniem, niemniej relatywnie spora grupa (38%) temu zaprzecza.

Wskazania respondentów aktywnych zawodowo (N=505)

CBOS

RYS. 1. PROSZĘ OCENIĆ POD RÓŻNYMI WZGLĘDAMI SWOJĄ OBECNĄ PRACĘ. CZY PANA(I) OBECNA PRACA:

* Zsumowano odpowiedzi „zdecydowanie tak” i „raczej tak” oraz „zdecydowanie nie” i „raczej nie”

Oceny pracy pod względem zarobków, jak również świadczeń socjalnych wypadają gorzej niż pod względem pozostałych aspektów. Zadowoleni ze swoich zarobków stanowią dwie piąte aktywnych zawodowo (40%), niezadowoleni – ponad jedną trzecią (35%), pozostali zaś (25%) nie potrafią jednoznacznie ustosunkować się do tej kwestii. O tym, że praca łączy się z zadowalającymi świadczeniami socjalnymi, mówi 41% zatrudnionych, a nieznacznie więcej (43%) ma w tym względzie opinię przeciwną.

Płeć tylko w pewnym stopniu różnicuje oceny pracy zawodowej. Niemal wszystkie wymienione aspekty nieco lepiej oceniane są przez mężczyzn niż kobiety, przy czym największe różnice dotyczą zarobków. Jeśli chodzi o ten aspekt pracy, jest on również zależny od wieku badanych – im są starsi, tym rzadziej deklarują, że uzyskują dobre zarobki. Co zrozumiałe, oceny zależą również od wykształcenia – są tym lepsze, im respondenci lepiej wykształceni. Na oceny pracy znacząco wpływa także sytuacja materialna badanych – im jest lepsza, tym większe prawdopodobieństwo, że przedstawione stwierdzenia dotyczące pracy odnoszą się do sytuacji zawodowej respondenta. Na tę sytuację wpływa również w pewnym stopniu to, czy w przeszłości ankietowani pracowali za granicą. Ci, którzy byli tam zatrudnieni, lepiej oceniają swoje obecne zarobki niż niemający takich doświadczeń, rzadziej natomiast deklarują, że ich praca zgodna jest z posiadaniem wykształceniem. W przypadku ogólnego zadowolenia z pracy obie te grupy wypadają jednak podobnie.

Można także zauważyć, że istnieje wyraźny, istotny statystycznie związek między okresem pracy w danym zakładzie a ocenami pracy pod względem zgodności z wykształceniem i możliwości pełnego wykorzystania swoich kwalifikacji. Im dłużej ankietowani pracują w jednym zakładzie, tym większe prawdopodobieństwo, że postrzegają swoją pracę jako pozwalającą wykorzystać umiejętności (r Pearsona=0,23), a także zgodną z wykształceniem (r Pearsona=0,21). Warto też zwrócić uwagę, że staż pracy w danym zakładzie, a także ogólna liczba przepracowanych lat są związane z oceną uzyskiwanych zarobków – dłuższy okres sprzyja niezadowoleniu z własnych zarobków (r Pearsona odpowiednio: 0,16 i 0,18), choć w dużej mierze prawdopodobnie jest raczej funkcją wieku badanych.

Próbowaliśmy też określić, jak na satysfakcję zawodową wpływa typ własności zakładu pracy oraz przynależność do określonej grupy zawodowej. W wymiarze ogólnym najbardziej zadowoleni z wykonywanej pracy są respondenci zatrudnieni w instytucjach publicznych. Właściwie jedynym aspektem, który oceniają oni gorzej niż pracownicy

zakładów o innej formie własności, są zarobki. Niższa niż przeciętnie satysfakcja zawodowa charakteryzuje pracujących w sektorze prywatnym poza rolnictwem oraz w spółkach właścicieli prywatnych i państwa. Obie te grupy jednak częściej niż pozostałe są zadowolone ze swoich dochodów. Najmniej satysfakcji ze swojej pracy mają respondenci zatrudnieni w prywatnych gospodarstwach rolnych; zauważalnie gorzej niż pozostali oceniają oni przede wszystkim swoje zarobki.

Tabela 2

Formy własności zakładu pracy	Oceny poszczególnych aspektów wykonywanej pracy: średnie na skali 1–5, na której 1 oznaczało „zdecydowanie nie”, a 5 – „zdecydowanie tak”								Ogólne zadowolenie z wykonywanej pracy
	Daje poczucie, że wykonywane zadania są ważne i mają sens	Jest interesująca	Przynosi dobre zarobki	Daje pewność zatrudnienia i poczucie stabilizacji	Pozwala na pełne wykorzystanie posiadanych kwalifikacji	Łączy się z zadowalającymi świadczeniami socjalnymi	Jest zgodna z wykształceniem	Wymaga doskonalenia posiadanych umiejętności	
- instytucja państwowa, publiczna	4,13	4,09	2,93	3,73	3,62	3,41	3,80	4,07	4,18
- spółka właścicieli prywatnych i państwa	3,80	3,73	3,17	3,49	3,19	3,09	3,22	3,68	3,84
- sektor prywatny poza rolnictwem	3,81	3,78	3,16	3,36	3,37	2,77	3,02	3,80	3,89
- prywatne gospodarstwo rolne	3,50	3,63	2,31	3,26	3,72	1,98	3,52	3,87	3,53
Ogół badanych	3,87	3,83	3,01	3,46	3,42	2,90	3,28	3,85	3,92

Najwyższy poziom zadowolenia z wykonywanej pracy odnotowujemy wśród kadry kierowniczej i specjalistów z wyższym wykształceniem oraz osób pracujących na własny rachunek. Tylko nieco mniej zadowoleni za swojej pracy są technicy i średni personel oraz pracownicy biurowi. Niższe niż przeciętnie wśród ogółu badanych ogólne zadowolenie z wykonywanej pracy wyrażają rolnicy, a także robotnicy niewykwalifikowani.

Tabela 3

Wybrane grupy społeczno-zawodowe	Oceny poszczególnych aspektów wykonywanej pracy: średnie na skali 1–5, na której 1 oznaczało „zdecydowanie nie”, a 5 – „zdecydowanie tak”								Ogólne zadowolenie z wykonywanej pracy
	Daje poczucie, że wykonywane zadania są ważne i mają sens	Jest interesująca	Przynosi dobre zarobki	Daje pewność zatrudnienia i poczucie stabilizacji	Pozwala na pełne wykorzystanie posiadanych kwalifikacji	Łączy się z zadowalającymi świadczeniami socjalnymi	Jest zgodna z wykształceniem	Wymaga doskonalenia posiadanych umiejętności	
Kadra kierownicza, spec. z wyższym wyksz.	4,12	4,24	3,40	3,79	3,84	3,40	4,07	4,43	4,17
Średni personel, technicy	4,08	4,20	3,16	3,59	3,51	3,23	3,79	4,02	4,03
Pracownicy adm.-biurowi	3,92	3,90	3,03	3,72	3,19	3,27	3,31	4,05	4,01
Pracownicy usług	3,60	3,69	3,15	3,39	3,11	2,75	3,02	3,38	3,90
Robotnicy wykwalifikowani	3,90	3,69	2,98	3,34	3,43	2,93	3,04	3,69	3,88
Robotnicy niewykwalifikowani	3,40	3,31	2,54	3,03	3,12	2,78	2,64	3,28	3,60
Rolnicy	3,49	3,59	2,27	3,18	3,72	1,85	3,63	3,79	3,50
Pracujący na własny rachunek	4,21	4,23	3,49	3,75	3,43	2,65	3,02	4,13	4,15
Ogół badanych	3,87	3,83	3,01	3,46	3,42	2,90	3,28	3,85	3,92

W stosunku do poprzedniego pomiaru (z roku 2006) nie nastąpiły duże zmiany w postrzeganiu i ocenie wykonywanej pracy. Można zauważyć, że zmniejszyły się odsetki respondentów uznających swoją pracę za interesującą, a także zgodną z wykształceniem. W obraz tych zmian wpisuje się również wzrost odsetka badanych, którzy przyznają, że praca nie umożliwia im wykorzystania zdobytych kwalifikacji. Nieznacznie zwiększyła się liczba osób uzyskujących dobre – we własnej ocenie – zarobki, niemniej liczba niezadowolonych z wynagrodzenia pozostała bez zmian. Zwiększyła się również grupa zadowolonych ze świadczeń socjalnych. Warto zauważyć, że choć analizowane badania dzieli okres niepewności na rynku pracy, wywołanej przez światowy kryzys ekonomiczny, poczucie stabilizacji i pewność zatrudnienia utrzymuje się na poziomie z roku 2006.

Tabela 4

Proszę ocenić pod różnymi względami swoją obecną pracę. Czy Pana(i) obecna praca :	Wskazania respondentów aktywnych zawodowo według terminów badań				
	XI 1994 (N=1075)	II 1997 (N=873)	XI 1998 (N=544)	XI 2006 (N=446)	X 2009 (N=505)
	w procentach				
- daje poczucie, że wykonywane zadania są ważne i mają sens					
Tak*	55	52	53	78	76
Ani tak, ani nie	26	28	21	11	11
Nie*	18	18	23	10	13
- jest interesująca					
Tak	60	59	66	76	72
Ani tak, ani nie	25	27	17	11	13
Nie	14	13	16	10	15
- daje pewność zatrudnienia i poczucie stabilizacji					
Tak	52	51	44	61	62
Ani tak, ani nie	19	21	19	14	14
Nie	28	27	36	23	24
- pozwala na pełne wykorzystanie posiadanych kwalifikacji					
Tak	61	59	58	61	60
Ani tak, ani nie	19	20	14	9	8
Nie	19	19	26	27	32
- jest zgodna z wykształceniem					
Tak	-	-	-	59	56
Ani tak, ani nie	-	-	-	6	6
Nie	-	-	-	33	38
- przynosi dobre zarobki					
Tak	11	13	18	36	40
Ani tak, ani nie	32	37	45	27	25
Nie	56	50	37	36	35
- łączy się z zadowalającymi świadczeniami socjalnymi					
Tak	22	19	19	30	41
Ani tak, ani nie	13	13	14	11	14
Nie	64	66	65	57	43
* W tabeli zsumowano odpowiedzi „zdecydowanie tak” i „raczej tak” oraz „zdecydowanie nie” i „raczej nie”, pominięto „trudno powiedzieć”					

Sprawdziliśmy również, które aspekty wykonywanej pracy najsilniej kształtują ogólną satysfakcję zawodową. Na zadowolenie z pracy najbardziej wpływa fakt, że jest ona interesująca, a także to, że daje poczucie celowości i sensu wykonywanych działań. Czynniki takie, jak: zarobki, możliwość pełnego wykorzystywania posiadanych kwalifikacji oraz warunki dla ich doskonalenia, a także poczucie pewności zatrudnienia niemal w równym stopniu wpływają na ogólną satysfakcję z pracy. Słabszy wpływ na zadowolenie z niej mają oferowane świadczenia socjalne, a najmniejszy – na tle wymienionych cech – zgodność wykonywanej pracy z wykształceniem. Hierarchia wpływu poszczególnych aspektów na ogólne zadowolenie zawodowe jest względnie stabilna. Warto jednak odnotować, że

wzrosła ranga zarobków. W latach 1994–1997 zajmowały one dopiero piąte miejsce, w roku 1998 – czwarte, natomiast w obecnej dekadzie znalazły się na trzecim miejscu wśród czynników kształtujących satysfakcję zawodową.

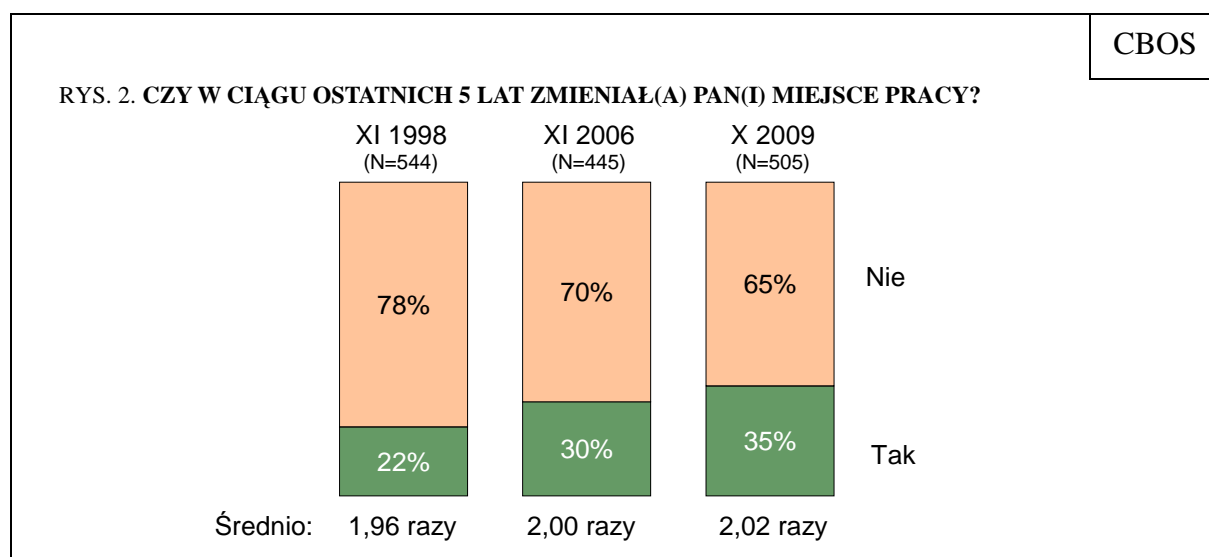
Tabela 5

Cechy wykonywanej pracy	Siła związku między cechami pracy a zadowoleniem z niej (r Pearsona)				
	XI 1994 (N=1075)	II 1997 (N=873)	XI 1998 (N=544)	XI 2006 (N=446)	X 2009 (N=505)
Jest interesująca	0,61	0,62	0,56	0,56	0,66
Daje poczucie, że wykonywane zadania są ważne i mają sens	0,57	0,62	0,51	0,57	0,57
Przynosi dobre zarobki	0,30	0,33	0,44	0,44	0,44
Pozwala na pełne wykorzystanie posiadanych kwalifikacji	0,57	0,54	0,50	0,35	0,44
Wymaga doskonalenia posiadanych umiejętności, poznawania nowych rzeczy	-	-	-	-	0,43
Daje pewność zatrudnienia i poczucie stabilizacji	0,38	0,35	0,32	0,39	0,42
Łączy się z zadowalającymi świadczeniami socjalnymi	0,19	0,22	0,22	0,25	0,31
Jest zgodna z wykształceniem	-	-	-	0,19	0,22

Korelacje istotne na poziomie 0,01

MOBILNOŚĆ I ELASTYCZNOŚĆ ZAWODOWA

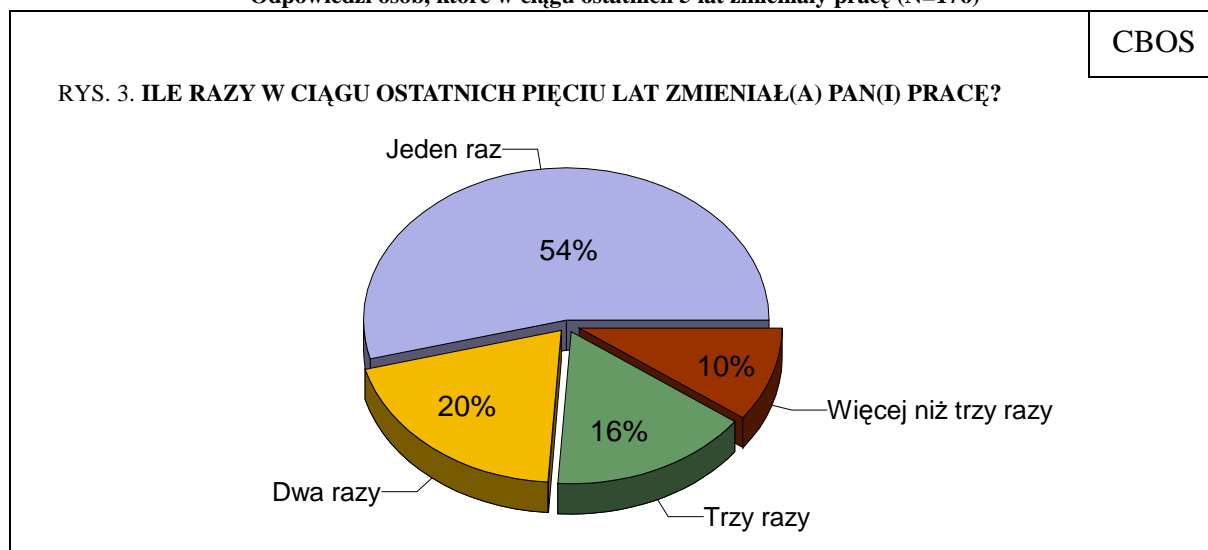
Jak wynika z deklaracji, w ciągu ostatnich pięciu lat więcej niż co trzeci dorosły Polak aktywny zawodowo (35%) zmieniał miejsce pracy – przeciętnie dwukrotnie. Mając na uwadze fakt, że okres pięcioletni, o który pytaliśmy, nie jest rozłączny z poprzednim pomiarem, można dostrzec, że zwiększyła się grupa osób, które zmieniły pracę.

W ciągu ostatnich pięciu lat miejsce zatrudnienia częściej zmieniali respondenci młodszy niż starsi, a spośród grup społeczno-zawodowych – najczęściej pracownicy usług, robotnicy niewykwalifikowani i wykwalifikowani, a także technicy i średni personel. Rzadziej niż inni byli to pracownicy administracyjno-biurowi, prywatni przedsiębiorcy oraz, zupełnie sporadycznie, rolnicy. Poziom wykształcenia nie wpływa na mobilność zawodową. W pewnym stopniu natomiast ma na nią wpływ sytuacja materialna – źle oceniający własne warunki materialne zmieniali pracę częściej niż pozostali.

Ponad połowa osób, które w ostatnich pięciu latach zmieniały pracę (54%), uczyniła to jeden raz, jedna piąta (20%) – dwukrotnie, a więcej niż co czwarty respondent (26%) zmieniał pracę co najmniej trzy razy.

Odpowiedzi osób, które w ciągu ostatnich 5 lat zmieniały pracę (N=176)

Obecnie co szósty aktywny zawodowo ankietowany (16%) deklaruje, że zamierza zmienić pracę, przy czym niemal połowa z nich (7%) chce to zrobić jak najszybciej, a pozostali (9%) odkładają realizację tej decyzji.

Tabela 6

Czy aktualnie zamierza Pan(i) zmienić swoją główną pracę?	Wskazania pracowników według terminów badań		
	XI 1998 (N=407)	XI 2006 (N=445)	X 2009 (N=505)
	w procentach		
Tak, najszybciej jak to będzie możliwe	4	7	7
Tak, ale nie w najbliższym czasie	11	8	9
Raczej nie	24	15	19
Nie	60	69	64
Trudno powiedzieć	1	1	1

Chęć zmiany zatrudnienia jest tym rzadsza, im starsi są ankietowani. Relatywnie częściej zaś deklarują ją osoby najlepiej wykształcone. Jeśli chodzi o wyodrębnione przez nas grupy zawodowe, z zamiarem zmiany pracy częściej niż inni noszą się pracownicy usług, natomiast relatywnie najrzadziej – rolnicy i prywatni przedsiębiorcy. Na chęć zmiany pracy dość znacząco wpływa zła ocena własnej sytuacji materialnej. Można również zauważyć – co w jakimś stopniu wynika ze wspomnianej zależności od wieku – że im dłuższy staż pracy (tak w jednym zakładzie, jak i ogólnie), tym mniejsze prawdopodobieństwo, że respondent chce zmienić pracę (r Pearsona odpowiednio: 0,22 i 0,24).

Sprawdziliśmy również, w jakim stopniu omawiane wcześniej cechy zatrudnienia wpływają na chęć jego zmiany. Na taki zamiar najsilniej, co zrozumiałe, przekłada się ogólny brak satysfakcji z pracy. Duże znaczenie ma także niemożność wykorzystania swoich umiejętności i kwalifikacji, przekonanie, że praca nie jest interesująca, a także poczucie, że wykonywane zadania są bezsensowne. Tuż za tymi aspektami lokuje się brak poczucia stabilizacji zatrudnienia. Pozostałe cechy są, jak się wydaje, mniej ważne z perspektywy chęci zmiany pracy. Interesujący jest fakt, że przy tej decyzji niewielkie znaczenie – na tle pozostałych – ma ocena uzyskiwanych zarobków. Również raczej słabym bodźcem do zmiany zatrudnienia jest jego niezgodność z posiadaniem wykształceniem.

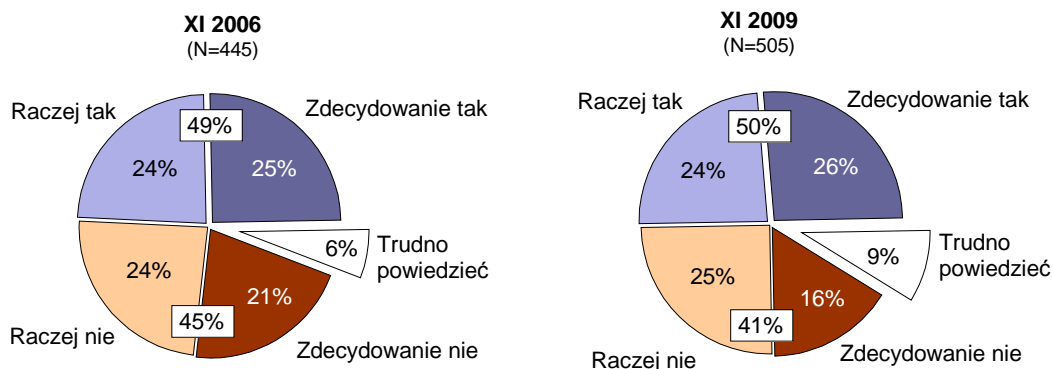
Tabela 7

Cechy obecnej pracy respondentów	Siła związku między cechami pracy a zamiarem jej zmiany (r Pearsona)	
	XI 2006	X 2009
Ogólne zadowolenie z wykonywanej pracy	-0,45	-0,45
Pozwala na pełne wykorzystanie posiadanych kwalifikacji	-0,23	-0,35
Jest interesująca	-0,27	-0,32
Daje poczucie, że wykonywane zadania są ważne i mają sens	-0,32	-0,31
Daje pewność zatrudnienia i poczucie stabilizacji	-0,26	-0,27
Wymaga doskonalenia posiadanych umiejętności, poznawania nowych rzeczy	-	-0,19
Przynosi dobre zarobki	-0,16	-0,15
Łączy się z zadowalającymi świadczeniami socjalnymi	-0,12	-0,12
Jest zgodna z wykształceniem	-0,07	-0,12

Korelacje istotne na poziomie 0,01

W przypadku otrzymania oferty pracy lepiej płatnej, ale niezgodnej z kwalifikacjami, połowa pracujących (50%) skłonna byłaby zmienić obecne zatrudnienie, natomiast dwie piąte (41%) nie zrezygnowałoby z niego. Deklarowana gotowość do zmiany pracy jest taka sama jak przed trzema laty, natomiast nieco ubyło tych, którzy nie skorzystaliby z takiej propozycji.

RYS. 4. GDYBY PAN(I) OTRZYMAŁ(A) OFERTĘ PRACY LEPIEJ PŁATNEJ NIŻ OBECNA, JEDNAK NIEZGODNEJ Z PANA(I) KWALIFIKACJAMI, TO CZY ZDECYDOWAŁ(A)BY SIĘ PAN(I) NA ZMIANĘ OBECNEGO ZATRUDNIENIA?

Propozycję pracy lepiej płatnej, choć niezgodnej z kwalifikacjami relatywnie częściej niż inni przyjęliby najmłodszy ankietowani, mieszkańcy małych miast (do 20 tys. ludności), badani z wykształceniem średnim oraz określający swoją sytuację materialną jako złą. Co rozumiałe, częściej byłoby to respondenci niezadowoleni ze swojej obecnej pracy (75%) lub mający do niej stosunek ambiwalentny (73%), niż ci, którzy są w tym względzie usatysfakcjonowani. Wśród tych ostatnich 43% przyjęłoby taką ofertę, a 46% pozostałoby przy obecnie wykonywanej pracy.

Większość aktywnych zawodowo respondentów (71%) twierdzi, że znalezienie innej pracy, przynoszącej podobne dochody, byłoby dla nich trudne. Pewniej na rynku pracy czuje się blisko co czwarty zatrudniony (23%). W stosunku do pomiaru z roku 2001 grupa ta się zwiększyła i jest równie liczna jak pod koniec lat dziewięćdziesiątych.

Tabela 8

Proszę powiedzieć, czy znalezienie innej pracy, dającej podobne dochody, byłoby dla Pana(i) łatwe czy też trudne?	Wskazania pracujących według terminów badań				
	IV 1992 (N=809)	III 1995 (N=548)	XI 1998 (N=544)	IV 2001 (N=502)	X 2009 (N=505)
	w procentach				
Bardzo łatwe	3	3	3	4	4
Raczej łatwe	8	14	19	11	19
Raczej trudne	30	38	43	34	45
Bardzo trudne	47	40	30	48	26
Trudno powiedzieć	12	5	5	2	6

Relatywnie lepiej niż inni swoją pozycję na rynku pracy postrzegają najmłodszy badani, przedstawiciele kadry kierowniczej i specjaliści z wyższym wykształceniem. Wyraźniej częściej są to mężczyźni niż kobiety. Przeświadczenie o trudnościach w znalezieniu porównywalnego zatrudnienia częściej wyrażają osoby mające od 45 do 54 lat, najgorzej wykształcone oraz rolnicy.

Zapytaliśmy badanych, jakie działania skłonni byłiby podjąć, aby otrzymać pracę. Do najczęściej aprobowanych sposobów należy przekwalifikowanie się, poświęcenie swojego czasu wolnego na naukę, podnoszenie kwalifikacji, a także dojeżdżanie do pracy do innej miejscowości. Gotowość do podjęcia pozostałych działań – przeprowadzki do innego miasta, emigracji, a także niepłatnej pracy jako praktykant lub wolontariusz – jest już zauważalnie niższa. To ostatnie rozwiązanie wskazywane jest wyraźniej rzadziej niż pozostałe głównie przez osoby zamierzające zmienić pracę.

Tabela 9

Niezależnie od tego, czy Pan(i) pracuje czy nie, czy aby dostać pracę lub zmienić pracę na lepszą, był(a)by Pan(i) skłonny(a):	Odpowiedzi twierdzące		
	ogółu badanych	zatrudnionych (N=505)	zamierzających zmienić pracę (N=82)
	w procentach		
– przekwalifikować się, nauczyć nowego zawodu	60	72	93
– wykorzystać swój wolny czas na naukę, zwiększanie kwalifikacji	61	72	88
– dojeżdżać do innej miejscowości	53	63	73
– wyjechać za granicę	26	28	45
– przeprowadzić się do innej miejscowości	28	32	45
– pracować przez pewien czas bez wynagrodzenia jako wolontariusz, praktykant	27	24	29

Analizując odpowiedzi osób aktywnych zawodowo można zauważyć następujące zależności. Kobiety częściej niż mężczyźni skłonne byłyby przekwalifikować się, wykorzystać wolny czas na naukę oraz pracować przez jakiś czas bez wynagrodzenia, natomiast rzadziej deklarują gotowość dojeżdżania do innej miejscowości i zmiany miejsca zamieszkania. Na mobilność zawodową dość istotnie wpływa również wiek pracowników. Deklaracje wyrażające gotowość do nauki w czasie wolnym lub zmiany zawodu pojawiają się rzadziej wśród osób mających co najmniej 44 lata niż wśród młodszych. Dojazdy do innej miejscowości relatywnie najczęściej rozważaliby ankietowani w wieku 25–34 lata, natomiast przeprowadzkę do innego miasta w Polsce lub za granicę – najmłodszy respondenci (od 18 do

24 roku życia). Jeśli chodzi o wykształcenie, relatywnie najwyższy poziom gotowości do podjęcia kolejnych sposobów uzyskania zatrudnienia notujemy wśród pracowników z wykształceniem średnim. Jedynie w przypadku podjęcia niepłatnych praktyk oraz podnoszenia kwalifikacji kosztem wolnego czasu podobnie odpowiadają ci, którzy legitymują się dyplomem wyższej uczelni. Dojazdy do pracy relatywnie częściej niż inni biorą pod uwagę respondenci mieszkający w małych miastach i na wsi, natomiast dość rzadko mieszkańcy największych aglomeracji.

W stosunku do lat dziewięćdziesiątych wzrosła liczba Polaków zadowolonych ze swojej pracy. Niemniej w ostatnich trzech latach niewiele się w tym zakresie zmieniło. Podobnie jak w 2006 roku oceniane są zarówno te aspekty pracy, które wiążą się z możliwościami rozwoju zawodowego, jak i odnoszące się do poczucia bezpieczeństwa zatrudnienia oraz zarobków. Przeprowadzone analizy pokazują, że ogólna satysfakcja z pracy w dużym stopniu zależy od niefinansowych aspektów zatrudnienia – od tego, czy praca jest dla respondenta interesująca, a także – czy się z nią identyfikuje, to znaczy, czy ma poczucie, że wykonywane zadania są ważne i sensowne. Również te niezwiązane z wynagrodzeniem aspekty pracy znacząco wpływają na chęć jej zmiany. Z drugiej jednak strony błędem byłoby marginalizowanie roli zarobków. Połowa pracujących gotowa byłaby zmienić pracę na niezgodną z posiadanymi kwalifikacjami, gdyby przynosiła ona wynagrodzenie wyższe od obecnego. Niefinansowe aspekty zatrudnienia, które wpływają na ogólną satysfakcję z pracy bądź chęć jej zmiany, same w znacznej mierze określane są przez faktyczne dochody oraz sytuację materialną badanych.

Opracował
Michał FELIKSIAK

A N E K S

Tabela 1

		Czy, ogólnie rzecz biorąc, jest Pan(i) zadowolony(a) ze swojej pracy czy też nie?			Liczba osób
		Tak %	Ani tak, ani nie %	Nie %	
Ogółem		78	11	11	504
Płeć	Mężczyźni	77	12	10	268
	Kobiety	78	10	12	236
Wiek	18-24 lata	73	20	7	49
	25-34	76	10	13	157
	35-44	76	14	10	127
	45-54	79	7	14	123
	55-64	89	7	4	44
	65 lat i więcej	42		58	3
Miejsce zamieszkania	Wieś	74	13	13	169
	Miasto do 20 tys.	72	16	12	66
	20-100 tys.	88	4	7	94
	101-500 tys.	73	13	14	91
	501 tys. i więcej mieszk.	81	9	10	83
Wykształcenie	Podstawowe	72	15	13	55
	Zasadnicze zawodowe	77	12	11	139
	Średnie	76	13	11	195
	Wyższe	84	5	11	114
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	88	6	6	77
	Średni personel, technicy	76	14	10	37
	Pracownicy adm.-biurowi	84	7	9	69
	Pracownicy usług	76	17	7	43
	Robotnicy wykwalifikowani	77	9	14	130
	Robotnicy niewykwalifik.	66	16	18	47
	Rolnicy	62	15	23	49
	Pracujący na własny rach.	85	13	2	36
Bierni zawodowo	Renciści	47	53		3
	Emeryci	88		12	10
	Uczniowie i studenci		100		1
	Gospodynie domowe i inni	100			1
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	88	5	7	124
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	72	18	10	99
	sekt. pryw. poza rolnict.	78	11	11	215
	prywatnym gosp. rolnym	63	14	24	49
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	71	13	17	77
	501-750	74	11	16	75
	751-1000	78	11	11	75
	1001-1500	77	12	11	57
	Powyżej 1500 zł	83	9	8	104
Ocena własnych war. mater.	Złe	55	17	28	57
	Średnie	72	15	14	215
	Dobre	88	6	5	232
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	57	22	21	11
	Raz w tygodniu	79	10	11	224
	1-2 razy w miesiącu	78	13	10	97
	Kilka razy w roku	78	9	13	122
	W ogóle nie uczestniczy	72	17	11	50
Poglądy polityczne	Lewica	81	7	12	76
	Centrum	72	15	13	163
	Prawica	83	10	8	154
	Trudno powiedzieć	76	10	14	111

Tabela 2

		Czy w ciągu ostatnich 5 lat zmieni(a) Pan(i) miejsce pracy?		Liczba osób
		Tak	Nie	
		%	%	
Ogółem		35	65	505
Płeć	Mężczyźni	38	62	269
	Kobiety	32	68	236
Wiek	18-24 lata	42	58	49
	25-34	45	55	157
	35-44	39	61	127
	45-54	21	79	123
	55-64	23	77	44
	65 lat i więcej	18	82	4
Miejsce zamieszkania	Wieś	27	73	170
	Miasto do 20 tys.	44	56	66
	20-100 tys.	38	62	94
	101-500 tys.	43	57	91
	501 tys. i więcej mieszk.	32	68	83
Wykształcenie	Podstawowe	35	65	55
	Zasadnicze zawodowe	36	64	139
	Średnie	32	68	195
	Wyższe	38	62	114
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	39	61	77
	Średni personel, technicy	43	57	37
	Pracownicy adm.-biurowi	27	73	69
	Pracownicy usług	58	42	43
	Robotnicy wykwalifikowani	42	58	130
	Robotnicy niewykwalifik.	45	55	47
	Rolnicy	4	96	49
	Pracujący na własny rach.	10	90	36
Bierni zawodowo	Renciści	25	75	3
	Emeryci	26	74	11
	Uczniowie i studenci	100		1
	Gospodynie domowe i inni	100		1
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	21	79	124
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	49	51	99
	sekt. prywat. poza rolnict.	43	57	215
	prywatnym gosp. rolnym	6	94	49
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	38	62	77
	501-750	38	62	75
	751-1000	33	67	76
	1001-1500	32	68	57
	Powyżej 1500 zł	38	62	104
Ocena własnych war. mater.	Złe	51	49	57
	Średnie	29	71	216
	Dobre	36	64	232
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	32	68	11
	Raz w tygodniu	29	71	224
	1-2 razy w miesiącu	29	71	97
	Kilka razy w roku	47	53	122
	W ogóle nie uczestniczy	43	57	50
Poglądy polityczne	Lewica	30	70	76
	Centrum	36	64	163
	Prawica	36	64	155
	Trudno powiedzieć	36	64	111

Tabela 3

		Czy aktualnie zamierza Pan(i) zmienić swoją główną pracę?			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		16	83	1	505
Płeć	Mężczyźni	17	82	2	269
	Kobiety	15	84	1	236
Wiek	18-24 lata	43	54	2	49
	25-34	21	77	2	157
	35-44	15	85		127
	45-54	7	92	1	123
	55-64		97	3	44
	65 lat i więcej		100		4
Miejsce zamieszkania	Wieś	11	87	2	170
	Miasto do 20 tys.	19	80	2	66
	20-100 tys.	17	80	2	94
	101-500 tys.	20	80		91
	501 tys. i więcej mieszk.	19	81		83
Wykształcenie	Podstawowe	17	81	2	55
	Zasadnicze zawodowe	12	88		139
	Średnie	16	82	2	195
	Wyższe	21	78	2	114
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	19	81		77
	Średni personel, technicy	19	77	3	37
	Pracownicy adm.-biurowi	20	78	2	69
	Pracownicy usług	27	73		43
	Robotnicy wykwalifikowani	16	84	1	130
	Robotnicy niewykwalifik.	17	81	2	47
	Rolnicy	5	92	4	49
	Pracujący na własny rach.	7	93		36
Bierni zawodowo	Renciści		100		3
	Emeryci		100		11
	Uczniowie i studenci	100			1
	Gospodynie domowe i inni		100		1
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	13	84	3	124
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	21	79		99
	sekt. pryw. poza rolnict.	19	81	1	215
	prywatnym gosp. rolnym	5	92	4	49
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	15	81	4	77
	501-750	23	77		75
	751-1000	15	83	2	76
	1001-1500	17	83		57
	Powyżej 1500 zł	18	80	2	104
Ocena własnych war. mater.	Złe	30	66	4	57
	Średnie	13	85	1	216
	Dobre	15	84	1	232
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	18	82		11
	Raz w tygodniu	9	89	2	224
	1-2 razy w miesiącu	14	85	1	97
	Kilka razy w roku	24	75	1	122
	W ogóle nie uczestniczy	31	69		50
Poglądy polityczne	Lewica	12	88		76
	Centrum	20	80	1	163
	Prawica	14	85	1	155
	Trudno powiedzieć	16	81	3	111

Tabela 4

		Gdyby Pan(i) otrzymał(a) ofertę pracy lepiej płatnej niż obecna, jednak niezgodnej z Pana(i) kwalifikacjami, to czy zdecydował(a)by się Pan(i) na zmianę obecnego zatrudnienia?			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		50	41	9	505
Płeć	Mężczyźni	47	43	10	269
	Kobiety	53	38	9	236
Wiek	18-24 lata	70	29	2	49
	25-34	48	41	10	157
	35-44	54	32	14	127
	45-54	47	44	9	123
	55-64	31	62	8	44
	65 lat i więcej	19	81		4
Miejsce zamieszkania	Wieś	47	44	10	170
	Miasto do 20 tys.	61	34	4	66
	20-100 tys.	44	41	14	94
	101-500 tys.	54	38	8	91
	501 tys. i więcej mieszk.	48	40	11	83
Wykształcenie	Podstawowe	50	36	15	55
	Zasadnicze zawodowe	48	41	11	139
	Średnie	59	36	5	195
	Wyższe	36	50	14	114
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	32	53	15	77
	Średni personel, technicy	56	40	4	37
	Pracownicy adm.-biurowi	54	36	9	69
	Pracownicy usług	62	31	7	43
	Robotnicy wykwalifikowani	58	34	8	130
	Robotnicy niewykwalifik.	59	27	13	47
	Rolnicy	39	45	16	49
	Pracujący na własny rach.	37	58	5	36
Bierni zawodowo	Renciści	27	73		3
	Emeryci	18	74	8	11
	Uczniowie i studenci	100			1
	Gospodynie domowe i inni		100		1
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	43	47	10	124
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	54	41	4	99
	sekt. pryw. poza rolnict.	54	34	11	215
	prywatnym gosp. rolnym	43	44	13	49
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	51	38	12	77
	501-750	64	33	3	75
	751-1000	49	47	4	76
	1001-1500	43	43	14	57
	Powyżej 1500 zł	47	47	6	104
Ocena własnych war. mater.	Złe	69	16	14	57
	Średnie	50	39	11	216
	Dobre	44	48	8	232
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	55	39	7	11
	Raz w tygodniu	46	44	10	224
	1-2 razy w miesiącu	49	41	10	97
	Kilka razy w roku	53	37	10	122
	W ogóle nie uczestniczy	58	35	7	50
Poglądy polityczne	Lewica	46	39	16	76
	Centrum	54	41	6	163
	Prawica	49	44	7	155
	Trudno powiedzieć	47	36	17	111

Tabela 5

		Proszę powiedzieć, czy znalezienie innej pracy, dającej podobne dochody, byłoby dla Pana(i) łatwe czy trudne?			Liczba osób
		Łatwe	Trudne	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		23	71	6	504
Płeć	Mężczyźni	28	68	5	268
	Kobiety	18	75	8	236
Wiek	18-24 lata	35	63	2	49
	25-34	26	66	8	157
	35-44	29	65	6	127
	45-54	11	83	6	123
	55-64	19	76	4	44
	65 lat i więcej		100		3
Miejsce zamieszkania	Wieś	21	76	3	169
	Miasto do 20 tys.	24	74	1	66
	20-100 tys.	25	67	9	94
	101-500 tys.	22	69	9	91
	501 tys. i więcej mieszk.	27	64	9	83
Wykształcenie	Podstawowe	17	80	3	55
	Zasadnicze zawodowe	22	74	4	139
	Średnie	23	73	4	195
	Wyższe	27	60	13	114
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	32	59	8	77
	Średni personel, technicy	23	72	6	37
	Pracownicy adm.-biurowi	19	69	12	69
	Pracownicy usług	28	72		43
	Robotnicy wykwalifikowani	23	74	3	130
	Robotnicy niewykwalifik.	20	74	6	47
	Rolnicy	13	80	7	49
	Pracujący na własny rach.	30	64	6	36
Bierni zawodowo	Renciści		100		3
	Emeryci	11	76	12	10
	Uczniowie i studenci		100		1
	Gospodynie domowe i inni	100			1
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	22	69	8	124
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	21	74	5	99
	sekt. pryw. poza rolnict.	28	68	4	215
	prywatnym gosp. rolnym	14	80	7	49
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	17	79	3	77
	501-750	23	73	5	75
	751-1000	19	77	4	75
	1001-1500	32	68		57
	Powyżej 1500 zł	28	65	7	104
Ocena własnych war. mater.	Złe	20	75	5	57
	Średnie	18	76	6	215
	Dobre	29	65	6	232
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	6	81	13	11
	Raz w tygodniu	22	74	4	224
	1-2 razy w miesiącu	16	76	8	97
	Kilka razy w roku	26	67	8	122
	W ogóle nie uczestniczy	41	53	7	50
Poglądy polityczne	Lewica	30	55	15	76
	Centrum	25	72	3	163
	Prawica	21	75	4	154
	Trudno powiedzieć	18	74	7	111